



## МАКРОΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣΚΟ ΝΑΒΛΙΟΔΕΝΙΕ

През последното десетилетие в ЕС се наблюдаваха големи макроикономически дисбаланси (които задълбочиха отрицателните последици от финансовата криза, започнала през 2008 г.) и сериозни различия в конкурентоспособността (които попречиха на ефективното използване на мерки на общата парична политика). През 2011 г. ЕС въведе процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) — процедура за наблюдение и привеждане в действие, имаща за цел ранното установяване и коригирането на такива дисбаланси в държавите членки, като се обръща специално внимание на дисбалансите с потенциал за разпространяване на отрицателните последици върху други държави членки.

### ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

- Член 3 от Договора за Европейския съюз (ДЕС);
- Членове 119, 121 и 136 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

### ЦЕЛИ

Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) е механизъм за наблюдение и привеждане в действие, който има за цел предотвратяване и коригиране на макроикономическите дисбаланси в ЕС. Извършваното наблюдение е част от европейския семестър за координация на икономическите политики (2.6.4).

То се основава на:

1. доклад за механизма за предупреждение (ДМП), който се изготвя от Комисията и се основава на [таблица](#) с показатели и прагове. Показателите от таблицата се отнасят до външни дисбаланси (текуща сметка, нетни международни инвестиционни позиции, реален ефективен обменен курс, промяна на пазарния дял на износа, разход за единица труд) и вътрешни дисбаланси (цени на жилищата, кредитни потоци в частния сектор, дълг на частния сектор, дълг на сектор „Държавно управление“, равнище на безработицата и изменение на пасивите на финансовия сектор, както и други показатели, отнасящи се до заетостта и безработицата). Всеки показател е свързан с праг, който служи като предупреждение, че може да възникне конкретен проблем; при някои прагове се прави разграничение



между държави — членки на еврозоната, и такива, които не са членки на еврозоната. Ако дадена държава членка надвиши няколко прага, Комисията извършва задълбочен преглед, т.е. допълнителен икономически анализ, имащ за цел да се определи каква е вероятността да възникнат макроикономически дисбаланси или дали вече съществуват такива, както и дали съществуващите дисбаланси са коригирани;

2. Предпазни препоръки. Ако въз основа на резултата от задълбочения преглед Комисията прецени, че са налице макроикономически дисбаланси, тя трябва да информира Парламента, Съвета и Еврогрупата. По препоръка на Комисията Съветът може да отправи необходимата препоръка към въпросната държава членка в съответствие с процедурата, посочена в член 121, параграф 2 от ДФЕС. Тези предпазни препоръки по ПМД са част от специфичните за всяка държава препоръки, които Съветът отправя към всяка държава членка ежегодно през юли, в рамките на европейския семестър;
3. Препоръки за предприемане на корективни действия в рамките на процедурата при прекомерен дисбаланс (ППД). Ако въз основа на задълбочения преглед Комисията прецени, че съответната държава членка е засегната от прекомерни дисбаланси, тя трябва да информира Парламента, Съвета, Еврогрупата, съответните европейски надзорни органи и Европейския съвет за системен риск (ЕССР). По препоръка на Комисията Съветът може, в съответствие с член 121, параграф 4 от ДФЕС, да приеме препоръка, с която установява наличието на прекомерен дисбаланс и препоръчва на съответната държава членка да предприеме корективни действия. В препоръката на Съвета трябва да се излагат естеството на дисбалансите и последиците от тях и да се посочва набор от препоръки по отношение на политиките, които да бъдат следвани, както и срок, в който засегнатата държава членка трябва да представи план за корективни действия;
4. Планове за корективни действия. Държавата членка, за която е открита ППД, трябва да представи план за корективни действия в срока, който се определя в препоръката на Съвета. Съветът, въз основа на изготвен от Комисията доклад, трябва да направи оценка на плана за корективни действия в срок от два месеца след представянето на този план;
5. Оценка на корективните действия. Въз основа на доклад на Комисията Съветът трябва да направи оценка по въпроса дали засегнатата държава членка е предприела препоръчаните корективни действия. Когато прецени, че държавата членка не е предприела такива действия, Съветът, по препоръка на Комисията, трябва да приеме решение (въз основа на гласуване с обратно квалифицирано мнозинство), с което установява неспазването на препоръката, като едновременно с това отправя и препоръка, в която се определят нови срокове за предприемане на корективни действия;
6. Потенциални финансови санкции. На държавите — членки на еврозоната, които не спазват препоръките, направени в рамките на ППД, могат да бъдат



наложени степенувани санкции, вариращи от лихвоносен депозит до годишни глоби. Лихвоносният депозит или глобата следва да бъдат в размер на 0,1 % от националния БВП.

[Предложението](#) за замяна на [Регламент \(ЕО\) № 1466/97](#) за засилване на надзора върху състоянието на бюджета и на надзора и координацията на икономическите политики, публикувано от Комисията на 26 април 2023 г., взаимодейства с [Регламент \(ЕС\) № 1176/2011](#) на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 г. относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси в смисъл, че Съветът може да приеме препоръка за установяване на наличието на прекомерен дисбаланс, в случай че дадена държава членка не изпълни ангажиментите за реформи и инвестиции, включени в нейния средносрочен структурен план във фискалната област за изпълнение на специфичните за всяка държава препоръки, които са от значение за ПМД. Освен това, ако дадена държава членка е обект на процедура при прекомерен дисбаланс, съгласно предложениия регламент тя трябва да представи преработен средносрочен структурен план във фискалната област, който ще изпълнява ролята на плана за корективни действия съгласно Регламент (ЕС) № 1176/2011.

## ПОСТИЖЕНИЯ

От момента на създаването на [ПМД](#) през 2012 г. броят на държавите членки:

- за които се счита, че са засегнати от дисбаланси, се увеличи от 12 на 16 в периода между 2012 г. и 2015 г., но спадна до 11 през 2018 г., до 10 през 2019 г., до девет през 2020 г. и през 2021 г., и до седем през 2022 г., преди да нарасне на девет през 2023 г.;
- за които се счита, че са засегнати от прекомерни дисбаланси, се увеличи от 0 на 6 между 2012 г. и 2017 г., но след това спадна до три през 2018 г., като остана на това ниво от 2019 г. до 2022 г., преди да намалее до две през 2023 г.

Комисията все още не е предложила стартиране на процедурата при прекомерни дисбаланси, въпреки че Съветът и Европейската централна банка призовава за използване на процедурата в пълния ѝ потенциал, като корективните мерки се прилагат, когато е целесъобразно.

Всички държави с дисбаланси са предмет на [специално наблюдение](#), което е по-строго за държавите с прекомерни дисбаланси и налага провеждането на диалог с националните органи, посещения от експерти и изготвянето на редовни доклади за напредъка. Това следва да помогне и за наблюдението на изпълнението на специфичните за всяка държава препоръки в съответните държави членки.

Ако се прецени, че дадена държава членка е изложена на риск от макроикономически дисбаланси, някои или всички специфични за държавата препоръки, приети от Съвета в контекста на европейския семестър, могат да бъдат подкрепени от ПМД. През годините броят на тези препоръки нарасна, но тяхното равнище на изпълнение — не.



## РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

С влизането в сила на Договора от Лисабон Парламентът получи правомощия на съзакондател при определянето на правила за многостранно наблюдение (член 121, параграф 6 от ДФЕС).

Законодателните актове, свързани с макроикономическото наблюдение, предвиждат икономически диалог. С цел да се засили [диалогът между институциите](#) на Съюза, по-специално между Парламента, Съвета и Комисията, както и за да се гарантират по-голяма прозрачност и отчетност, компетентната комисия на Парламента може да покани председателя на Съвета, Комисията, председателя на Европейския съвет и/или председателя на Еврогрупата с цел да се обсъдят техните решения или да се представи тяхната дейност в рамките на европейския семестър. Като част от този диалог Парламентът може също така да предостави възможност за участие в [размяна на мнения с държава членка](#), към която е отправена препоръка на Съвета в рамките на ППД.

В края на есента Парламентът изразява своето становище относно текущия цикъл на европейския семестър (включително специфичните за всяка държава препоръки, приети от Съвета), като се вземат предвид и резултатите от съвместна среща с представители на компетентните комисии на националните парламенти.

В рамките на ПМД Комисията си сътрудничи с Парламента и Съвета при определянето на набора от макроикономически показатели, които да бъдат включени в таблицата, използвана за мониторинг на евентуални макроикономически дисбаланси в държавите членки. През февруари 2020 г. Комисията започна [преглед](#) на рамката на ЕС за икономическо управление, включително оценка на ефективността на регламентите за ПМД и постигнатия напредък в посока по-тясна координация на икономическите политики и продължаващо сближаване на икономическите показатели на държавите членки.

Парламентът насърчава участието на националните парламенти чрез годишни срещи с членовете на съответните комисии на тези парламенти. Наред с това и в съответствие с нормативната и политическата уредба във всяка държава членка националните парламенти следва да участват надлежно в европейския семестър, както и при подготовката на програмите за стабилност, програмите за конвергенция и националните програми за реформи, за да се увеличи прозрачността на взетите решения, както и ангажираността и отчетността по отношение на тези решения.

Samuel De Lemos Peixoto / MAJA SABOL  
10/2023

